

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף נ

(בעמוד הקודם)

איתמר ערב דכתובה: ערב (רגיל) של כתובה - לכולי עלמא אינו משתעבד, משום שיש בו שני חסרונות: א. הוא לא 'ערב קבלן' וזו סיבה שהוא לא באמת נכנס לערבות, ב. הוא לא מקבל כבוד מהערבות הזו משום שאף אחד לא הוציא כסף על סמך הערבות הזו, וזו סיבה נוספת שהוא לא נכנס באמת לערבות.

אבל 'ערב קבלן' על הלוואה - לכולי עלמא משתעבד לחוב, משום שיש בו שתי מעלות: א. הוא 'ערב קבלן' וזו סיבה שהוא נכנס באמת לערבות, ב. הוא מקבל כבוד מהערבות הזו מכך שהמלווה הוציא כסף מכיסו על סמך הערבות שלו.

ובערב (רגיל) לבעל חוב, ובערב קבלן לכתובה (שיש בהם רק מעלה אחת) - נחלקו הדעות האם הוא משתעבד דוקא כשיש ללווה או לבעל נכסים לפרעון החוב או הכתובה, שאז הוא סומך בדעתו עליהם ומוכן להיכנס לערבות. או אפילו כשאין להם נכסים הוא משתעבד.

והלכתא בכולהו: להלכה: בערב רגיל של בעל חוב (וכמובן בערב קבלן של בעל חוב), ובערב קבלן של כתובה - אפילו אם אין נכסים (ללווה או לבעל) הערב משתעבד. חוץ מערב (רגיל) של כתובה - שאפילו אם יש לבעל נכסים הוא לא משתעבד, כי הערב רק עושה מצוה לחתן את הזוג אבל הבעל לא חיסר מממונו בגלל הערבות ולכן הערב לא קיבל תמורה לערבות ולא הסכים לשעבד את עצמו.

הגמרא חוזרת לדברי מר זוטרא לעיל שדוקא כשהאשה גובה כתובתה מיתומים היא גובה מזיבורית, אבל הגובה מבעלה גובה מבינונית.

אמר רבינא ת"ש מעיקרא דתקנתין: מעיקר הטעם של התקנה שתקנו חכמים שכתובה נגבית מזיבורית, כנאמר בכרייתא בעמוד הקודם 'שיותר ממה שהאיש

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

רוצה לישא האשה רוצה לינשא'. והרי לדברי מר זוטרא הסיבה שכתובה נגבית מזיבורית היא רק בגלל שהיא נגבית מהיתומים, שהרי מהבעל היא גובה מבינונית!

*

שטר חוב היוצא על היתומין: שטר חוב של האב שלוהו כסף והתנה בשטר שהמלווה יגבה את חובו מעידית - בכל אופן המלווה אינו יכול לגבות את חובו מעידית אלא מזיבורית.

אמר אבי תדע: הראייה לכך שלא מועיל תנאי לגבי יתומים, שהרי בעל חוב דינו לגבות מבינונית ובכל אופן כשהוא גובה מיתומים משתנה הדין שלו והוא גובה רק מזיבורית. והוא הדין לשטר חוב שיש בו 'תנאי עידית' שלא יועיל התנאי ויגבה מזיבורית.

אמר ליה רבא: אין הראייה דומה לנידון. כי בעל חוב דינו מדאורייתא לגבות מזיבורית (- כנלמד מדברי עולא מהפסוק "בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אֶתָּה נֹשֶׂה בּוֹ יוֹצִיא אֵלָיְךָ אֶת הָעֵבֹט הַחוּצָה" והאיש הלווה מוציא כמובן את הכלי הכי פחות שיש לו דהיינו את 'הזיבורית' שלו), ורק מדרבנן תקנו לבעל חוב שיגבה מבינונית, וזאת כדי שלא תנעול דלת בפני לווים. ולכן לגבי יתומים העמידו חכמים את הדין על דין דאורייתא.

אבל כאן בשטר חוב שכתוב בו תנאי לגבות מעידית, הרי מדאורייתא הוא גובה מעידית (כי הלווה שיעבד לו את הקרקע העידית, והקרקע נעשית כ'ערב' על החוב, וערב משתעבד מהתורה שנאמר 'אנכי אערבנו'), ולכן אפילו ביתומים יגבה מעידית!

קושיא: ולרבא, והתני אברהם חוזאה: ברייתא שאפילו ניזקין נפרעים מנכסי יתומים רק מזיבורית. והרי ניזקין דינם מדאורייתא לגבות מעידית, ובכל אופן משתנה הדין שלהם לגבי יתומים לגבות מזיבוריות. והוא הדין לגבי שטר שיש בו תנאי לעידית שיגבה רק מזיבורית!

תירוץ: הכא במאי עסקינן: הברייתא הולכת על פי רבי ישמעאל לעיל, דהיינו מדובר שהעידית של הניזק שווה לזיבורית של המזיק, שלדעת רבי ישמעאל מדאורייתא הולכים לפי העידית של הניזק דהיינו 'הזיבורית' של המזיק, ורבנן תקנו שיגבה

מהעידית של המזיק, אבל ביתומים העמידו רבנן את הדין כדאורייתא דהיינו לגבות מהזיבורית של המזיק שהיא העידית של הניזק.

קושיא: **איני והתני רבי אליעזר ניותאה:** ש'אין נפרעים מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית וּאפילו הן עידית', ולכאורה הכוונה שאפלו שכתוב בשטר ההלוואה שיגבה מעידית, אינו גובה אלא מזיבורית. וקושיא על רבא!

תירוץ: **לא, מאי עידית וכו':** כלומר מדובר שללווה היתה עידית והיא נתקלקלה ('שפא' = קפצה העידית), וממילא התבטל התנאי (מכיון שהתנאי היה רק על השדה העידית שהיתה קיימת בזמן ההלוואה), ועכשיו מדאורייתא על המלווה לגבות מזיבורית. ורבנן תקנו שיגבה מבינונית ככל בעל חוב, ולגבי יתומים הם העמידו את הדין כדאורייתא וגובה מזיבורית.

*

בעי רב אחזבוי בר אמי: האם דוקא ביתומים קטנים נאמר הדין שנפרעים מהם זיבורית, או אפילו ביתומים גדולים? צדדי הספק: האם התקנה לפרוע מיתומים זיבורית היא תקנה לטובת היתומים בכדי שלא יצטרכו למכור את השדה הזיבורית שלהם, וממילא דוקא לקטנים עשו תקנה ולא לגדולים.

או שהטעם הוא משום שהרי מדאורייתא דין בעל חוב בזיבורית, ורבנן תקנו לו בינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לווים. אבל כאן שמת האבא העמידו רבנן את הדין כדאורייתא שיגבה מזיבורית, כי אין צורך בתקנה משום שהמלווה לא מעלה בדעתו שהלווה ימות (בכדי שהוא לא ירצה להלוות אם הוא יגבה מהיתומים רק מזיבורית). לפי זה גם ביתומים גדולים נפרעין רק מזיבורית.

דחיה: **ודלמא הני מילי:** אולי כוונת הברייתא שאין הבדל בין יתומים קטנים לגדולים רק לענין 'שבועה', ולא לענין גבייה מזיבורית.

דהיינו, הבא ליפרע מנכסי יתומים משביעים אותו שהאבא לא פרע לו כבר את החוב. וזאת משום שאם האבא היה בחיים הוא היה יכול לטעון למלווה 'תשבע לי שלא פרעתין' והיה עליו להישבע, ולכן אנחנו טוענים את זה בשביל היתומים ומחייבים אותו שבועה. ולפי זה אין הבדל בין יתום קטן לגדול, כי גם גדול לא יודע מה קורה בעסקים של אביו האם כבר פרע האב את החוב או לא.

*

במתנה היאך? ראובן שלוהה כסף משמעון והשתעבדה הקרקע 'הבינונית' שלו לשמעון מחמת החוב (= שהרי בעל חוב דינו בבינונית), ואח"כ נתן ראובן את הקרקע במתנה למישהו אחר ונשארה לו רק קרקע 'זיבורית', האם שמעון המלווה גובה מהזיבורית שהיא 'בני חורין', או מהבינונית המשועבדת? כלומר, האם גם במקבל מתנה יש את הכלל של 'אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין' או לא?

צדדי הספק: האם התקנה שתקנו חכמים שנפרעים מבני חורין, היא כדי שלא יפסידו הלקוחות שקנו את הקרקע הבינונית לאחר ההלוואה - כשיגבה אותה מהם המלווה, ולכן הוא גובה זיבורית מבני חורין. ואם כן כל זה זוקא בלקוחות, אבל במתנה שהמקבל לא מפסיד את כספו גובים ממשועבדים.

או שגם במתנה יש הפסד, שהרי אם הנותן לא היה מקבל קודם לכן טובת הנאה מהמהקבל הוא לא היה נותן לו סתם מתנה, ואם כן נחשב הדבר כאילו המקבל שילם על הקרקע שקיבל ואם יגבו אותה ממנו יהא לו הפסד.

שכיב מרע שאמר: שכתב צוואה 'תנו קרקע בשווי 200 זוז לפלוני וקרקע בשווי 300 לפלוני וקרקע בשווי 400 לפלוני', ואין לו מספיק נכסים לכולם - לא אומרים שהקודם בשטר קודם לזכות בנכסים, אלא מחלקים את הנכסים בין כולם. (דהיינו מחלקים את הנכסים ל-9 חלקים: הראשון מקבל 2 חלקים, השני 3, והשלישי 4 - תוס' הרא"ש). ולכן אם לאחר מכן בא בעל חוב לגבות את חובו, הוא גובה מכולם בשווה (כגון אם היה החוב 100, מחלקים אותו ל-9 חלקים וכל אחד משלם לפי מספר החלקים שקיבל מהנכסים וכנ"ל).

אבל אם הוא כתב בצוואה 'תנו קרקע בשווי 200 זוז לפלוני ואחריו קרקע בשווי 300 לפלוני ואחריו... 400 לפלוני', ואין לו מספיק נכסים לכולם - כל הכתוב קודם בשטר זכה קודם בנכסים. ולכן אם יצא שטר חוב על הנכסים, גובה הבעל חוב קודם כל מהאחרון, ואם אין מספיק בנכסים של האחרון הוא גובה מהשני ואם אין מספיק גם בהם הוא גובה מהראשון.

ההוכחה: כשהבריייתא אמרה שהבעל חוב גובה מהאחרון - משמע אפילו אם האחרון קיבל זיבורית וזה שלפניו קיבל בינונית בכל אופן הוא גובה מהזיבורית של

האחרון ולא מהבינונית של השני. והרי כאן מדובר במתנות, ובכל אופן הבעל חוב גובה זיבורית מבני חורין!

דחייה: **הכא במאי עסקינן בבעל חוב**: לא מדובר בשלושה שקבלו מתנות, אלא בשלושה מלווים, ומה שאמר השכיב מרע (הלווה) בלשון 'תנו' כוונתו תנו את הקרקע בעבור החוב שלויתי.

הגמרא מיד מקשה: **ולחזי שטרא**: אם כך מדוע צריך את הצוואה של הלווה, שיסתכלו בשטרות ההלוואה איזו הלוואה קדמה לחברתה והיא תגבה ראשונה? ומתרצת: מדובר שאין שטר הלואה כי ההלוואה היו בעל פה, ולכן עלינו להסתמך על מה שכתב הלווה.

קושיא: **והא כל הקודם בשטר קאמר?**: הרי הברייתא אמרה שאם הוא אמר 'ואחריו' אז 'כל הקודם בשטר זכה' ומשמע הקודם בשטר ההלוואה, ואם כן ההלוואות היו בשטר? ומתרצת: הכוונה כל הקודם 'בשטר הצוואה' (=שטר פקדתא) זכה.

ואיבעית אימא: באמת במתנה לא נאמר הדין שנפרעין מבני חורין, ולכן המלוה גובה מהבינונית של הראשון (או האמצעי) ולא מהזיבורית של האחרון. אלא שלאחר מכן בא הראשון וגובה את המתנה שהוא אמור לקבל ונלקחה ממנו, מהאחרון, כי הוא קודם לו בשטר. וכוונת הברייתא 'לפיכך יצא עליו שטר חוב גובה מן האחרון' שהמפסיד בכל הסיפור פה הוא האחרון שממנו גובה הקודם לו שנלקחה ממנו הבינונית.

ואיבעית אימא: אין ראייה מהברייתא כי שם מדובר שכל הקרקעות היו באותה רמה, ולכן המלוה גובה דוקא מהאחרון כי הוא קיבל אחרון לכולם.

*